

Klimatkrisen är största hälsohotet

Klimatförändringar är det största globala hälsohotet under 2000-talet. Förändringarna har en accelererande påverkan på människors hälsa, men trots detta är frågan förvånansvärt osynlig inom svensk folkhälsopolitik. Vi inom hälso- och sjukvården kräver ändring – innan det är försent.

Folkhälsomyndigheten har under det gångna året visat sin potential som ledare i arbetet för folkhälsan. Genom kunskapssammanställning, information och rekommendationer har de möjliggjort svåra beslut i kampen mot covid-19. Hur pandemin än utvecklar sig framöver är ett annat hot mot folkhälsan redan ett faktum, nämligen effekter av klimatförändringarna.

KLIMATKRISENS EFFEKTER PÅ hälsan är komplex. Den centrala folkhälsomyndigheten i USA, CDC, beskriver att ökad förekomst av luftförorenande partiklar och pollen samt vektorburna sjukdomar via fästingar och myggor, liksom ökad smitta via mat och vatten och förändrad och hotad matproduktion är hot mot folkhälsan med koppling till klimatförändringar. Dödlighet i hjärt-, kärl- och lungsjukdomar kan förväntas öka. Läkemedelsbehandling kan försvåras då studier visat att med stigande temperaturer kan utvecklingen av antibiotikaresistens öka och hållbarheten för läkemedel försämrats. Även den mentala hälsan påverkas negativt av klimatförändringar. Förhöjda temperaturer har kopplats till ökad stress och aggressivitet och är korrelerade till fler självmord. Barn och unga är särskilt utsatta för klimatkrisens effekter på den psykiska hälsan. Undersökningar i Sverige och Tyskland visar att två tredjedelar av ungdomarna oroar sig för klimatförändringarna. Endast hälften av svenska ungdomar tror att klimatproblemen kan lösas enligt en Novus undersökning.

VI HÄLSO- OCH sjukvårdspersonal har ett ansvar att synliggöra klimatkrisen som riskfaktor för ohälsa och uppmärksamma livsstilsfaktorers betydelse för hållbarhet. Av de globala växthusgasutsläppen beräknas livsmedel stå för drygt en fjärdedel. En stor del av den mat som orsakar störst klimatpåverkan är samtidigt ohälsosam och bidrar till fetma, hjärt-kärlsjukdom och cancer. Fysisk aktivitet samt goda matvanor kan medföra hälsofrämjande effekter och därmed påverka klimatet genom mindre utsläpp relaterat till persontransporter. Vården behöver tillsammans med hela samhället stötta hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser.

Som yrkesutövare inom hälso- och sjukvården oroas vi över att svensk folkhälsopolitik inte fokuserar mer på de effekter som klimatförändringarna har på vår hälsa. I regleringsbrevet från Socialdepartementet till Folkhälsomyndigheten omnämns inte klimatet alls. Detsamma gäller de folkhälsopolitiska målområden som sedan juni 2018 ligger till grund för myndighetens arbete, även om ett nytt uppdrag rörande hållbar livsmedelskonsumtion har givits till Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket i år.

VI – LÄKARE, PSYKOLOGER, dietister, fysioterapeuter, farmaceuter och sjuksköterskor – som dagligen arbetar med människors hälsa, vill se en tydlig politisk satsning som synliggör klimatkrisens påverkan på människors hälsa. Vi uppmanar:

- regeringen att tydligt utöka Folkhälsomyndighetens uppdrag till att omfatta det hot mot folkhälsan som klimatkrisen innebär

- riksdagen att besluta om ett nionde målområde inom folkhälsopolitiken med fokus på kopplingen mellan klimat och hälsa
- Folkhälsomyndigheten att leda arbetet med att informera om det hot mot folkhälsan som förändringar i miljö och klimat innebär samt ge rekommendationer för att bemöta detta

KLAS YTTERBRINK NORDENSKIÖLD *Läkare för Miljön Stockholm*

ELINOR ESKILSSON STRÅLIN *Psychologists For Future*

JONAS MOSSKIN *ordförande Psykologer för hållbar utveckling*

KARIN HABY *Dietisternas Riksförbund, Sektionen Hållbart ätande*

ANNIE PALSTAM *Physiotherapists For Future*

SANDRA ERLUND *Vårdenhetssfarmaceut Miljöinformatör i akut och reparativ medicin*

MINA OLSSON *specialistsjuksköterska i kirurgisk vård*